

03

חומרים ותהליכים 'העבר את זה הלאה'

בישראל נזרקים מיליוני טונות של חומר כפסולת!

\$\$\$\$ בכל פריט פסולת הושקעו חומר, אנרגיה וכסף \$\$\$\$

אין אובדן חומר! אבל...

- חומר יכול לשנות מצב צבירה או להפוך לחומר אחר
- שינוי מצב החומר יכול להיות תורם או מזיק
- חומר יכול להפוך לאנרגיה
- אנרגיה יכולה להיות שימושית או ליצור שינוי מזיק
- החומרים המסוכנים העלולים להימצא בפסולת בנייה הם:
  - דבקים
  - אסבסט
  - פריאונים והלונים
  - תוספים לבטון ולבלוקים
  - עץ שעבר טיפול לחיסום נגד מזיקים
  - חומרי איטום, צבעים, מדללים חומרי אטימה
  - אריזות של חומרים, המכילות שאריות של חומרים מסוכנים

פסולת מוצקה

בעיה קיומית לבני אדם

- נזקים ישירים לבריאות בני אדם:

- זיהום מקורות מים

- גזים רעילים

- נזק אסטטי = נזק נפשי

- פליטת גזי חממה

- בזבוז חומר גלם

- בזבוז אנרגיה שגלומה במוצרים

- בזבוז שטח הטמנה

פסולת בניין מורשת של רעל

סיפורו העצוב של האסבסט:
טבעי הוא לא תמיד בריא!

אסבסט: מינרל טבעי אך לאחר שנים של שימוש
נרחב כחומר בניה זול, עמיד וחזק הסתבר
שחשיפה לסיבים שלו מסרטנת מאוד.

הייצור הופסק...

הפסולת איתנו לשנים
מי אחראי לטפל בזה??

פסולת בניין

אובדן חומרי גלם במחסור

לפי הערכת המשרד להגנת הסביבה
מיוצרים בישראל כ- 4.5 מליון טון פסולת
בניין בשנה.

רק כ - 12% מפסולת זו ממוחזרת.
מצד שני... קיים מחסור חמור בחומרי בנייה
כדוגמת חול לבניה, אבן וכו'

Life Cycle Design

תכנון מחזור החיים של מוצר / מבנה

Life Cycle Analysis

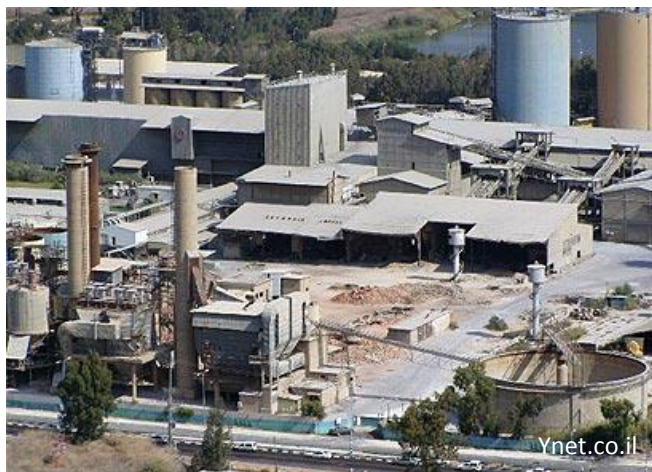

חישוב ה'מחיר הסביבתי'
בכל מחזור החיים של
מוצר / תהליך

טביעת רגל/מחיר סביבתי לאורך מחזור חיים

ייצור חומרי גלם – דוגמא: צמנט

תהליך הבניה

themarket.com

מקור – meshi-kablan.co.il

צילום : נעם אוסטריליץ

הפחתה במקור – ניהול פסולת

חובת המתכנן ומנהל הפרוייקט:

- לדרוש הפרדה באתר של מה שניתן למחזר
- לדרוש במכרזים הטמנה באתר מאושר ולפקח על הביצוע

פסולת בניין

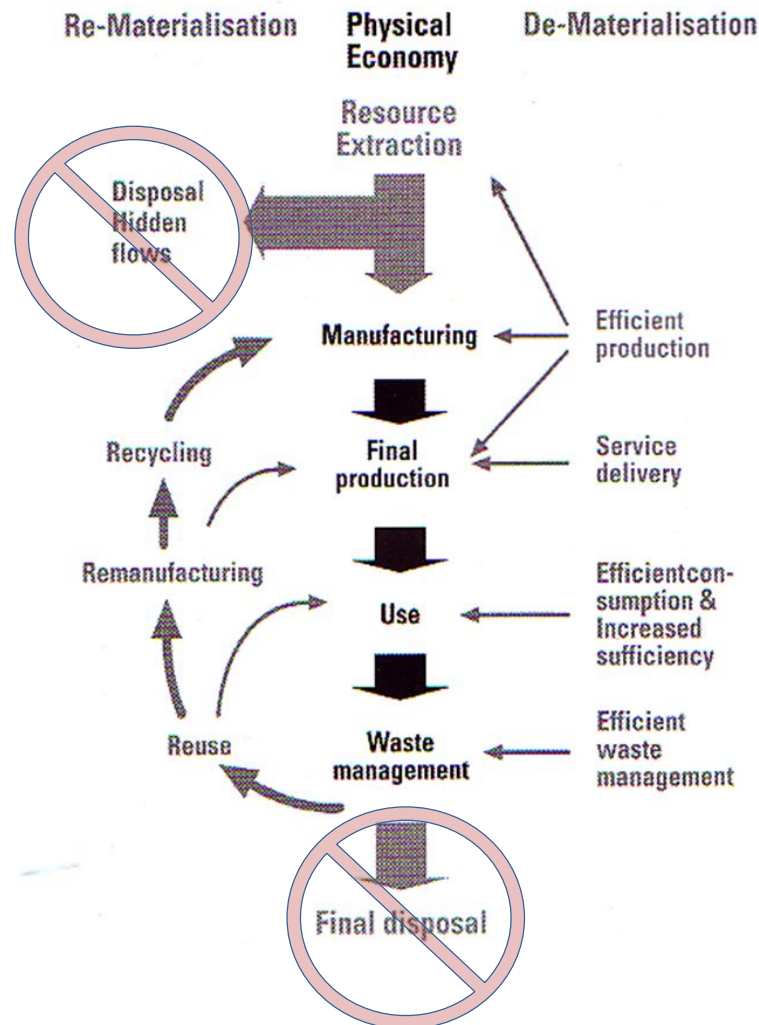
פתרונות התייעלות ומיחזור

- גריסה באתר וצמצום נפח
- הפרדה ומיחזור
- שימוש חוזר של מה שניתן
- הטמנה מבוקרת של מה שלא ניתן לשימוש

מטבוליזם חדש של הכלכלה הפיזית: התייעלות חומרית בכל שלבי החיים

Construction ecology and metabolism

רה-מאטריאליזם:
אמצעים לשימוש חוזר
בחומר

דה-מאטריאליזם:
אמצעים להפחתת שימוש
בחומר

פסולת

פתרונות הפחתה במקור

שיטות נקיות יותר:

- תיעוש
- יחידות מוכנות במפעל
- חיבורים יבשים

דוגמא: לוחות איטונג-טק לבניה יבשה

שיטות בניה אלטרנטיביות

מבנה מתוכנן מראש לפירוק – מינימום טביעת רגל בשטח

Designed by Miller | Hull

מקור – saptainc.blogspot.com

שיטות בניה אלטרנטיביות

יחידות מתועשות להרכבה, אפס פסולת

flavinfoarquitectura.blogspot.com

osterlund-ark.fi

Beijing2008.cn

en.beijing2008.cn – מקור

Water Cube Beijing, China
Architects: [PTW Architects](#), [CSCEC](#),
[CCDI](#), and [Arup](#)

מיחזור פסולת כלפי מעלה

Reduce

Recycle

ReUSE

Reclaim

יותר מיחזור = פחות חומר גלם חדש

popularmechanics.com

- פחות חומר חדש
- פחות תהליכים בייצור
- פחות אנרגיה לייצור
- פחות שינוע חומרים

מיחזור = דרוש תכנון מחזור חיים

גישות שונות למיחזור

מחסום רכב
'גומיקס'חומרים ממוחזרים
לשיפור תכונות מוצרלמשל:
רסק צמיגים משומשיםאספלט משופר
עם אבקת צמיגים

שימוש בחומרים ממוחזרים בפיתוח סביבתי

קיר תמך

משברי יציקות בטון

<http://www.peterbennie.co.uk>

מחסום רכב מפסולת גומי

OSB : לוח מתועש משבבי עץ

יתרונות:

- עשוי שבבי עץ – פסולת תעשיית העץ
- רכיבים אורגניים שניתנים להטמנה וחזרה לטבע
- במידה ומודבק בדבקים ירוקים – בריא לשימוש
- זול!

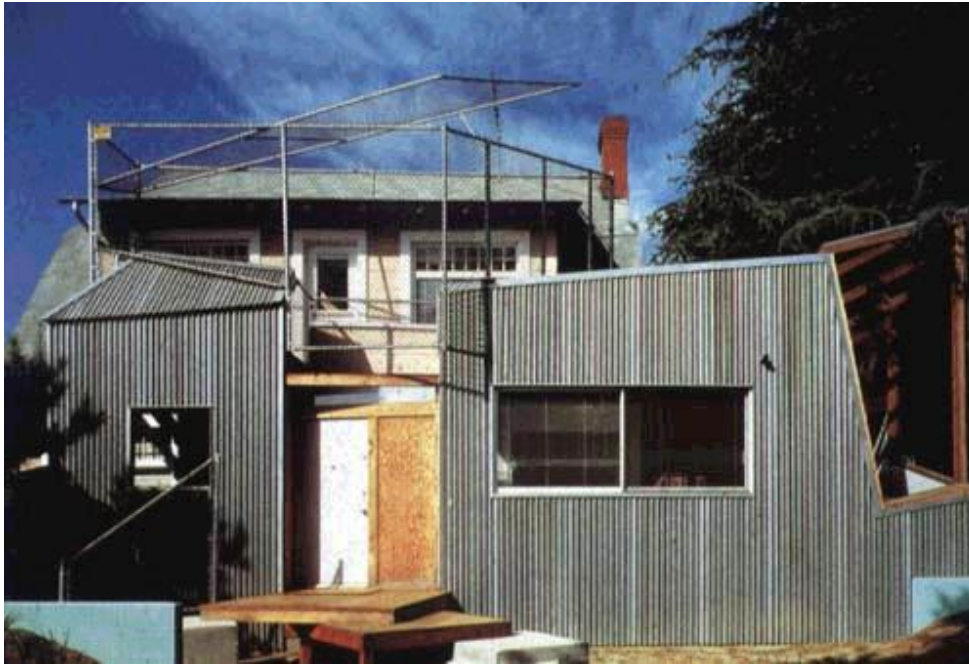
שימוש מחדש בחומר בצורתו - Reclaime

מהמזבלה לחומרי בניה

Reclaim

netropolitan.org

panoramio.com

weburbanist.com

Frank Gehry's house
Santa Monica, California

emeco.net – מקור

שימוש חוזר בחלקי מבנה שלמים

Reclaim

SSD architects + urbanism
Lexington, Massachusetts

שימוש במכולות משומשות כיחידות מבנה שלמות

Container City
Trinity Buoy Wharf, London, E14

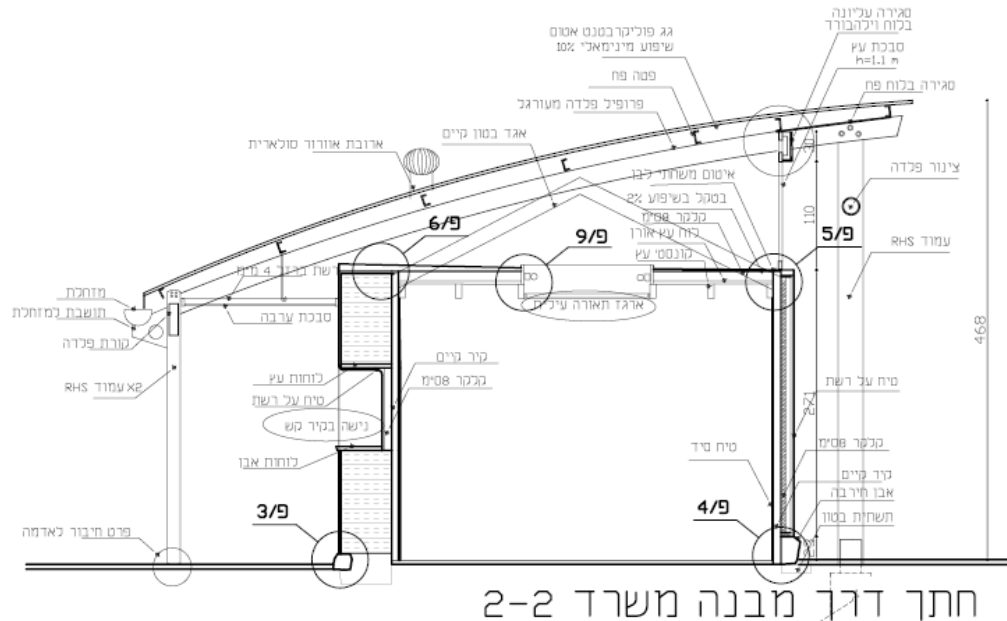
סיכום: בחינת תהליכי מיחזור פסולת

- כמה חומר ממוחזר? –
[באחוזים מתוך סך חומר הגלם]
- מקור החומר?
- האם התוצר בריא?
- כמה אנרגיה מושקעת בתהליך?
- כלכליות – כולל מחיר הנזק הסביבתי שנמנע?

פרוייקט מישן לחדש מיחזור מבנה שלם ופיתוח סביבה

הגן האקולוגי בטכניון – כיתה ומשרד

תכנון וביצוע: נעם אוסטרליץ, דוד רנוב, דינה יוגב

תכנון לאפס פסולת ומינימום צריכת חומר חדש

עקרונות בתכנון:

- שימוש בחלקי המבנה כשלד למבנה החדש
- אפס פסולת יוצאת מהאתר
- הפחתת חומר חדש ממקור מתועש
- אפשרות עתידית לפירוק חומר והתמחזרות

מחזור שימוש בפסולת חומרים ממקור מתחדש

הגן האקולוגי בטכניון
מתכננים: נעם אוסטרליץ, דוד רנוב, דינה יוגב

מיחזור בקנה מידה עירוני

cwmags.com

מזרח לונדון 2007: אתר האולימפיאדה

מיחזור בקנה מידה עירוני

גריסה -- הוצאת חומרים למיחזור --
והחזרה לשימוש של קרקע מטוהרת

מיחזור בקנה מידה עירוני

הצעה לסיום - חירייה

נושאים בסיור

- מרכז המיחזור: הדגמה והדרכה על הנושא
  - לימוד מערכת מיחזור מי ביוב למים שפירים
  - התרשמות מהשיקום והמיחזור בקנה מידה גדול של הר הזבל.
- שימוש בחומרים ממוחזרים בפיתוח נופי ועוד...

מקרה מבחן חירייה

מיחזור אתר פסולת

- נפח: כ 16,000,000 מ"ק
- גובה: 60 מטר מעל הסביבה
- שטח: 450 דונם
- מדרונות תלולים: 1 : 1.5
- נחל איילון ונחל שפירים מקיפים את האתר
- אין כל תשתיות למניעת זיהום לסביבה

מפגעים סביבתיים

יציבות מדרונות

תשטיפים

ביו גז
שריפות
אפקט החממה

ציפורים
ומכרסמים

תהליך מכאני-ביולוגי לטיפול באשפה ביתית

לא ממוינת - ArrowBio

מתקן חלוץ – מכאני-ביולוגי לטיפול בפסולת ביתית מעורבת

- 200 טון אשפה ביום
- הפרדה מכאנית של המרכיבים שאינם ניתנים לפירוק ביולוגי (זכוכית, פלסטיק ומתכות) - למיחזור
- החומר האורגני (שאריות מזון, נייר, קרטון, עץ) עובר התססה ותוצרי הפירוק הם בוצה מיוצבת, מים, וביו-גז
- כ-90% מיחזור

מערך מיחזור גזם

פסולת גזם מופנית למשטח ייעודי למיון, הפרדה וקיצוץ
הגזם למיחזור

שימושים:

- קומפוסט
- רפד לבעלי חיים
- חיפוי קרקע לחקלאות וגינון
- חיסכון במים
- הפחתת עשבייה
- הפחתת שימוש בחומרי הדברה
- מניעת סחף

מערך למיחזור פסולת בניין

- טיפול ב-2000 טון ליום
- מיון, הפרדה וגריסה של פסולת בניין
- אגרגטים לשימוש חוזר:
- תשתיות לכבישים
- חומרי מילוי
- שימוש לשיקום הר הפסולת
- מיחזור מתכות ועץ

ניתן למחזר מעל ל-80% מפסולת הבניין